

IL-KNISJA PARROKKJALI - IT-TIELET PARTI

Daniel Schembri

Wara li f'dawn l-aħħar snin tajna deskrizzjoni tal-Knisja u s-sena li ghaddiet deskrizzjoni tad-dekorazzjoni li nsibu ġewwa l-Knisja, tajjeb issa nikteb xi ħaġa fuq it-tiżżejja li nsibu fil-Knisja tagħha.

Kien fi żmien il-Kappillan Dun Frangisk Feliċ Attard (1876 - 1921) li l-Knisja ghaddiet mill-qirda tad-dekorazzjoni ta' skultrua li kienet iżżejjen l-artali kollha. Fuq dan iż-żmien qrajna tajjeb fil-ħarġa tas-sena li ghaddiet. Għalhekk dan il-kappillan ried li speċi jipatti għal dik il-ħsara li saret u l-vojt li thalla, u beda jżejjen il-Knisja bil-pittura. Ĝie kkummissjonat il-pittur l-aktar magħruf ta' dak iż-żmien, jiġifieri Gużeppi Cali (1846 - 1930). Tajjeb wieħed jgħid li biex ikun jistà jaħdem aħjar fuq il-post, Cali ġie joqgħod għal ftit żmien Hal Tarxien sewwa sew fil-kantuniera ta' Triq San Ĝużepp.

Gużeppi Cali kellu jpitter l-arzella principali tal-kor, l-erba' pendententi ta' taħt il-koppla u l-kwadri lateralni tal-kor flimkien ma' tnejn oħra maġenb il-linkwadru titulari tal-kor. Fl-arzella Cali uriena kompożizzjoni tal-wegħħida li Alla għamel lil Adam u lil Eva tal-miġja tas-Salvatur, li kellu jitwieleed minn Mara, Marija. Fuq din il-pittura nafu li minn għajdut ta' xi anzjani, Cali uža xi xebbiet mir-raħhal biex bħala mudelli jpengħihom fix-xbieha ta' angli u arkanġli. Nafu ukoll li biex lesta din il-pittura ha biss ftit ġimgħat.

Taħt il-koppla, jiġifieri fl-erba' pendententi, Cali pitter l-evangelisti: San Luqa, San Mark. San Ģwanni u San Mattew. Dawn thallu waħda mill-istess Kappillan Dun Frangisk F. Attard, il-Markiż Ramiro Barbaro di San Ġorgio, Salvatore Azzopardi u l-arkitett Mikiel Busuttil. L-armi tal-kunjomijiet rispettivi nsibuhom impittrin taħt dawn l-evangelisti.

Fil-Kor Cali pitter erba' kwadri, tnejn maġenb il-kwadru titulari u tnejn oħra ta' daqs kemm-xejn kbir fil-laterali tal-kor, jiġifieri fuq is-sedji tal-kor. Iż-żewġ kwadri ta' San Pietru u San Pawl, li nsibu ma' ġenb il-kwadru titulari mpitter min Pietro Gagliardi (1809 - 1890) fl-1874, gew imħallsa ukoll mill-Kappillan Dun Frangisk Feliċ Attard. Bħala mudelli għal dawn iż-żewġ figur, Cali uža lil ħuh stess biex joqgħod ta' San Pietru u bħala San Pawl, lil wieħed raġel minn Hal Tarxien.

Fl-akħar żewġ kwadri li nsibu fil-kor u li huma ipittra ukoll fuq il-ħajt jew aħjar direx fuq il-gebla u li kif għid aktar qabel huma ta' daqs kbir, Ġużeppi Cali jurina żewġ xemx li għandhom kontinwazzjoni mad-dedikazzjoni tat-tempju tagħna, it-thabbira tal-Malieej.

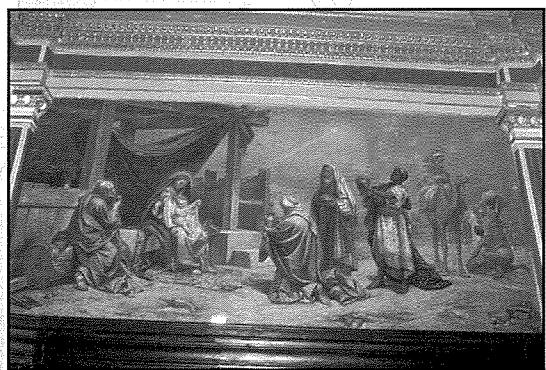
Fuq is-

naħha tax-xellug insibu l-ħarba li

l-familja mqaddsa jagħmlu lejn l-Eğittu

Fil-kwadru l-ieħor, parigg u li jiġi faċċata ta' l-ieħor, insibu dak ta' l-adorazzjoni tal-magi. Flimkien mal-familja mqaddsa, il-baqra u l-ħmara, naraw it-tliet slaten magi lebsin ilbies rikk qiegħdin joffru r-rigali lil Ĝesù tarbijja. Dawn iż-żewġ kwadri gew imħalla mis-Sur Odilone Caruana (1839 - 1899) li kien ukoll prokuratur tal-Knisja.

Sa żmien it-Tieni Gwerra Dinjija ħafna mix-xogħol ta' dekorazzjoni fil-knejjes ta' Malta kellu jieqaf minħabba l-faqar li kien hawn, iżda wara l-gwerra n-nies ta' Hal Tarxien reġgħu bdew bil-ħidma biex ikomplu jaraw it-tempju tagħhom jitlibbes. Kien fi żmien il-Kappillan Dun Nikol Aquilina u t-tħabrik tal-prokuratur Dun Mikiel Vella li tkomplu x-xogħol ta' dekorazzjoni tas-saqaf u l-koppli. Ĝie mqabbad il-pittur Ĝanni Vella (1885 - 1977) biex ipitter it-tmien flieli tal-koppli u l-kumplament tas-saqaf.

Dan ix-xogħol tlesta fi Frar tal-1950. It-tliet arzelel li kien fadal, jiġifieri dik ta' fuq il-bieb principali, dik tal-kappellun tal-Madonna tart-Rużarju u dik ta' fuq l-arta tal-Madonna tal-Karmnu tpittru mill-pittur Tarxiniż, Rafel Bonniċi Cali.

Darb'oħra nkomplu nitkellmu u nagħti aktar dettal fuq il-pittura tas-saqaf flimkien ma' dawk ta' l-arta.

Referenzi:

Battistino Vince: *HAL TARXIEN*, 1993, Printwell

Kan Borg Vince: *Il-Knisja Parrokkjali ta' Hal Tarxien*, 1973

Bonniċi Cali Rafel: *Il-Knisja Parrokkjali ta' Hal Tarxien*

Fiorentino E. Grasso A. Louis: *Giuseppe Cali 1946 - 1930*, SAID Int. 1991

Festa Titulari Marija Annunzjata - Festa 2007